

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ**  
**Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології**  
**ім. Р.Є. Кавецького НАН України**

**«ЗАТВЕДЖЕНО»**

Рішенням Вченої ради Інституту  
експериментальної патології, онкології і  
радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН  
України від 25.10.2023, протокол № 10

Рішенням Вченої ради Інституту  
експериментальної патології, онкології і  
радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН  
України від 25.09.2025, протокол № 12

**Силабус навчальної дисципліни**

ЦНД05 «Епідеміологія неоплазій. Сучасна класифікація пухлин за гістогенезом»

**1. Загальна інформація про навчальну дисципліну**

|                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Назва освітньо-наукової програми</b><br><b>Назва спеціальності</b><br><b>Галузь знань</b><br><b>Рівень вищої освіти,</b> | Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії «Онкологія» за спеціальністю 222 – «Медицина» в галузі знань 22 «Охорона здоров'я», III рівень вищої освіти. НРК – 8 рівень, QF-LLL – 8 рівень |
| <b>Повна офіційна назва закладу вищої освіти</b>                                                                            | ЗВО «Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького Національної академії наук України»                                                                           |
| <b>Повна назва навчальної дисципліни</b>                                                                                    | «Епідеміологія неоплазій. Сучасна класифікація пухлин за гістогенезом»                                                                                                                                 |
| <b>Повна назва структурного підрозділу</b>                                                                                  | Відділ екології та сорбційної токсикології<br>Відділ цитоморфології та молекулярно-біологічних маркерів пухлинного росту                                                                               |
| <b>Розробник(и)</b>                                                                                                         | Думанський Ю.В., д.м.н., проф., чл.-кор. НАМН України;<br>Налескіна Л.А., д.м.н., проф.                                                                                                                |
| <b>Семестр вивчення навчальної дисципліни</b>                                                                               | 3 семестр (20 тижнів)                                                                                                                                                                                  |
| <b>Обсяг навчальної дисципліни</b>                                                                                          | Обсяг дисципліни становить 4 ЄКТС, 120 год., з яких 38 - аудиторські години (18 год. лекції, 20 год. семінарські заняття); 4 год. – консультації, 78 годин відведено на самостійну роботу аспіранта    |
| <b>Мова викладання</b>                                                                                                      | Українська                                                                                                                                                                                             |

**2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі**

|                          |                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Статус дисципліни</b> | Навчальна дисципліна належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу професійної підготовки аспірантів зі спеціальності 222 «Медицина» на другому році навчання. |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                 |                          |
|-----------------|--------------------------|
| Додаткові умови | Додаткові умови відсутні |
| Обмеження       | Обмеження відсутні       |

### 3. Мета та завдання навчальної дисципліни:

У лекціях щодо клінічних і гістологічних класифікацій та клінічних проявів злоякісних і доброякісних процесів ряду органів будуть включені сучасні класифікації (клінічні, морфологічні, цитологічні, молекулярні), на підставі яких визначають структурну, цитологічну та молекулярну варіабельність пухлин. У клінічній практиці такими класифікаціями керуються онкологи усього світу для оцінки стадії пухлинного процесу та оцінки його злоякісності. Це – найважливіший етап вивчення індивідуальної характеристики пухлинного процесу і обґрунтована підстава для проведення індивідуалізованої терапії хворим на рак молочної залози, раку матки та яєчника, товстої кишки та простати.

Програма навчальної дисципліни «Епідеміологія неоплазій. Сучасна класифікація пухлин за гістогенезом» забезпечить формування у аспірантів науково-педагогічної, професійно-орієнтованої компетентності в галузі онкології, зокрема, в галузі епідеміології злоякісних новоутворень. На закріплення засвоєння матеріалу з вивчення даної дисципліни буде проведено цикл практико-орієнтованих (семінарських) занять з метою можливості застосування набутих теоретичних знань у клінічній практиці та науковій роботі для підвищення ефективності діагностики та призначення раціонального комплексу лікувальних заходів.

### 4. Зміст навчальної дисципліни

| № з/п                                                                                                                       | Номер і назва теми                                                                                                              | Кількість годин |             |                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------|-------------------|
|                                                                                                                             |                                                                                                                                 | Лекції          | Семінарські | Самостійна робота |
| Модуль 1. Епідеміологія найбільш розповсюджених злоякісних пухлин. Теоретичні основи                                        |                                                                                                                                 |                 |             |                   |
| Тема 1. Історію становлення і розвитку епідеміологічної науки в Україні та світі. Основні фактори ризику виникнення пухлин. |                                                                                                                                 |                 |             |                   |
|                                                                                                                             | Лекції                                                                                                                          |                 |             |                   |
|                                                                                                                             | Захворюваність на рак як актуальна проблема сучасності. Історія вивчення раку.                                                  | 2               |             | 2                 |
|                                                                                                                             | Епідеміологія злоякісних новоутворень: географія раку, показники захворюваності та смертності.                                  | 2               |             | 2                 |
|                                                                                                                             | Сучасна епідеміологічна ситуація в Україні. Соціально-гігієнічні та індивідуальні заходи профілактики раку. Гігієна харчування. | 2               |             | 2                 |
|                                                                                                                             | Епідеміологія найбільш розповсюджених форм злоякісних пухлин, етіологічні фактори, симптоматика та шляхи їх профілактики        | 2               |             | 2                 |
|                                                                                                                             | Самостійна робота                                                                                                               |                 |             |                   |
|                                                                                                                             | Епідеміологія пухлин у дітей. Структура захворюваності й результати лікування.                                                  |                 |             | 6                 |
|                                                                                                                             | Основні фактори ризику виникнення злоякісних пухлин                                                                             |                 |             | 5                 |
|                                                                                                                             | Роль інфекційних факторів в етіології злоякісних пухлин                                                                         |                 |             | 5                 |
|                                                                                                                             | Тема 2. Організація онкологічної допомоги                                                                                       |                 |             |                   |

|  |                                                                                                                                                                                                    |   |   |   |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|
|  | <b>Лекції</b>                                                                                                                                                                                      |   |   |   |
|  | Організація онкологічної допомоги.<br>Структура онкологічної сітки в Україні.<br>Поділ онкохворих на клінічні групи.                                                                               | 2 |   | 2 |
|  | Роль профілактичних оглядів в своєчасному розпізнаванні раку. Форми, методи та періодичність профілактичних оглядів. Формування груп підвищеного ризику. Методи скринінгу. Поняття про моніторинг. | 2 |   | 2 |
|  | <b>Тема 3. Етіологія та патогенез злоякісного росту</b>                                                                                                                                            |   |   |   |
|  | <b>Лекції</b>                                                                                                                                                                                      |   |   |   |
|  | Методи вивчення та основні фактори ризику виникнення злоякісних пухлин. Етіологія та патогенез злоякісного росту.                                                                                  | 2 |   | 2 |
|  | Паранеоплазії (перенеопластичні синдроми) та їх зв'язок із злоякісними новоутвореннями основних локалізацій.                                                                                       | 2 |   | 2 |
|  | Молекулярна біологія онкологічних захворювань. Генетична мінливість. Біомаркери. Причини пухлинного росту.                                                                                         | 2 |   | 2 |
|  | <b>Самостійна робота</b>                                                                                                                                                                           |   |   |   |
|  | Роль онкогенів та генів супресорів у канцерогенезі                                                                                                                                                 |   |   | 5 |
|  | Принципи і методи діагностики злоякісних пухлин                                                                                                                                                    |   |   | 5 |
|  | <b>Модуль 2. «Епідеміологія найбільш розповсюджених форм злоякісних пухлин, етіологічні фактори, симптоматика та шляхи їх профілактики»</b>                                                        |   |   |   |
|  | <b>Семінарські</b>                                                                                                                                                                                 |   |   |   |
|  | Злоякісні пухлини шкіри.                                                                                                                                                                           |   | 2 | 2 |
|  | Рак легені.                                                                                                                                                                                        |   | 2 | 3 |
|  | Рак стравоходу                                                                                                                                                                                     |   | 2 | 3 |
|  | Рак шлунка                                                                                                                                                                                         |   | 2 | 3 |
|  | Рак ободової кишки                                                                                                                                                                                 |   | 2 | 3 |
|  | Рак прямої кишки                                                                                                                                                                                   |   | 2 | 3 |
|  | Рак нирки                                                                                                                                                                                          |   | 2 | 3 |
|  | Рак передміхурової залози                                                                                                                                                                          |   | 2 | 3 |
|  | Рак грудної залози                                                                                                                                                                                 |   | 2 | 3 |
|  | Рак органів репродуктивної систем (шийки та тіла матки, яєчників)                                                                                                                                  |   | 2 | 3 |
|  | Консультації                                                                                                                                                                                       |   |   | 4 |

|  |              |           |           |           |
|--|--------------|-----------|-----------|-----------|
|  | <b>РАЗОМ</b> | <b>18</b> | <b>20</b> | <b>82</b> |
|--|--------------|-----------|-----------|-----------|

## 5. Методи викладання, навчання

|    |                                            |
|----|--------------------------------------------|
| 1. | Інтерактивні лекції                        |
| 2. | Семінарські заняття (практико-орієнтовані) |

## 6. Дисципліна передбачає:

- **навчання** через викладення теоретичного матеріалу з використанням опорного мультимедіа-конспекту; застосування міні-дискусій на практично-орієнтованих (семінарських) заняттях, виконання пошукових завдань із використанням теоретичного матеріалу; самостійний пошук необхідної довідкової інформації в різноманітних електронних ресурсах; консультації викладача..

- **набуття компетентностей:**

Навчальна дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти інтегральних, загальних та фахових компетентностей (згідно з вимогами Національної рамки кваліфікацій восьмого рівня освіти):

**Інтегральні:** Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі охорони здоров'я, оволодіння компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність на основі глибокого переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та практичних навичок в області теоретичної та клінічної онкології.

**Загальні:**

ЗК1. Здатність до науково-професійного самовдосконалення та розвитку мотиваційно-ціннісного самовираження на основі принципів професійної етики, біоетики, доброчесності та порядності, розвитку когнітивних (увага і концентрація, пам'ять, логічне мислення, прийняття рішень) та творчих індивідуальних здібностей.

ЗК2. Здатність до системного аналізу та критичного осмислення нових знань у предметній галузі та суміжних науках, в т.ч. з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

ЗК3. Здатність до критичного аналізу та креативного синтезу нових ідей на основі логічних аргументів та перевірених фактів.

ЗК4. Здатність до ініціювання та виконання наукових досліджень, результатом яких є одержання нових знань та професійних навичок, до розвитку лідерських якостей та ефективної комунікації при роботі в команді, що демонструють вміння дотримуватись строгих вимог дисципліни, планування та управління часом.

ЗК5. Здатність працювати автономно, критично оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

ЗК6. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій на національному та міжнародному рівні.

**Фахові:**

СК1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.

СК3. Здатність володіти сучасними методами наукового дослідження, обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проєкту (дослідження).

СК4. Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення.

СК6. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, розуміти

англомовні наукові тексти за напрямом досліджень.

СК8. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

СК9. Здатність сформувати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір.

СК10. Здатність адекватно застосовувати концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності.

## 6. Результати навчання за дисципліною:

| Результати навчання<br>(1. Знати; 2. Вміти; 3. Комунікація;<br>4. Автономія та відповідальність) |                                                                                                                                                                                        | Форми<br>викладання<br>та навчання              | Методи<br>оцінювання                                             | Відсоток<br>фінальної оцінки<br>з дисципліни |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| Код                                                                                              | Результат навчання                                                                                                                                                                     |                                                 |                                                                  |                                              |
| 1.                                                                                               | <b>Знати</b>                                                                                                                                                                           |                                                 |                                                                  |                                              |
| 1.1.                                                                                             | Історію становлення і розвитку епідеміологічної науки в Україні та світі. Основні фактори ризику виникнення пухлин.                                                                    | лекції,<br>самостійна<br>робота                 | Контрольна<br>робота,<br>оцінювання<br>рефератів та<br>доповідей | 10                                           |
| 1.2.                                                                                             | Порядок організації онкологічної допомоги. Роль профілактичних оглядів (форми, методи, періодичність). Формування груп підвищеного ризику                                              | лекції,<br>самостійна<br>робота                 | Контрольна<br>робота,<br>оцінювання<br>рефератів та<br>доповідей | 10                                           |
| 1.3.                                                                                             | Основні клінічні прояви найбільш розповсюджених злоякісних новоутворень                                                                                                                | лекції,<br>семінарські<br>самостійна<br>робота  | оцінювання<br>рефератів та<br>наукових<br>доповідей              | 10                                           |
| 1.4.                                                                                             | Епідеміологічну ситуацію щодо найбільш розповсюджених форм злоякісних пухлин, етіологічні фактори, симптоматика та шляхи їх профілактики.                                              | Семінарські.<br>самостійна<br>робота            | оцінювання<br>рефератів та<br>наукових<br>доповідей              | 20                                           |
| 2.                                                                                               | <b>Вміти</b>                                                                                                                                                                           |                                                 |                                                                  |                                              |
| 2.1.                                                                                             | Демонструвати знання сучасних принципів стадіювання злоякісних новоутворень з урахуванням їх морфо-гістогенетичних, цитологічних та молекулярно-генетичних характеристик.              | Семінарські<br>заняття,<br>самостійна<br>робота | Контрольна<br>робота                                             | 10                                           |
| 2.2.                                                                                             | Застосовувати отримані знання у клінічній практиці та науковій роботі для підвищення ефективності діагностики та призначення раціонального комплексу лікувальних заходів.              | Семінарські<br>заняття,<br>самостійна<br>робота | оцінювання<br>рефератів та<br>доповідей                          | 10                                           |
| 3                                                                                                | <b>Комунікація</b>                                                                                                                                                                     |                                                 |                                                                  |                                              |
| 3.1.                                                                                             | Мати навички міжособистісної взаємодії для роботи в команді з метою вирішення локальної або глобальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, збору інформації, оволодіння рядом | Семінарські<br>заняття,<br>самостійна<br>робота | Тестові завдання,<br>оцінювання<br>рефератів та<br>доповідей     | 10                                           |

|      |                                                                                                                                                                                              |                                         |                                   |    |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------|----|
|      | цитологічних, морфологічних, гістологічних та молекулярно-генетичних методів досліджень, підготовка презентацій та наукових доповідей)                                                       |                                         |                                   |    |
| 4.   | <b>Автономність та відповідальність</b>                                                                                                                                                      |                                         |                                   |    |
| 4.1. | Вміти самостійно працювати з науковою та навчально-методичною літературою (вітчизняною та іноземною), здійснювати пошук, узагальнювати та аналізувати наукову та науково-технічну інформацію | семінарські заняття, самостійна робота, | оцінювання рефератів та доповідей | 10 |
| 4.2  | Грунтовно володіти теоретичними та практичними знаннями, демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального рівня, самовдосконалення та професійного росту                        | семінарські заняття, самостійна робота, | оцінювання рефератів та доповідей | 10 |

## 7. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

[illegible]

## **8. Методи контролю та схема формування оцінки**

1. Поточний контроль здійснюється викладачем за обліком відвідування, активності роботи аспірантів в процесі викладання дисципліни та на основі результатів контрольних заходів.

2. Підсумковий семестровий контроль здійснюється викладачем наприкінці викладання курсу навчальної дисципліни шляхом оцінювання цілісної систематичної підготовки аспіранта протягом конкретного періоду. Кінцевим результатом є іспит.

3. Загальна оцінка формується шляхом суми балів, отриманих аспірантами в процесі поточного контролю та підсумкового семестрового контролю.

### **Комунікація.**

Комунікація з аспірантами:

Очно – в семінарських кімнатах та кабінетах інституту.

Заочно – (під час дистанційної форми навчання) дистанційно на платформі ZOOM або в Viber-групах.

### **Рекомендована література**

1. Онкологія. Вибрані лекції для студентів і лікарів / За ред. В.Ф. Чехуна. - К.: Здоров'я України. 2010,-768 с.
2. TNM класифікація злоякісних пухлин : методичний посібник / [пер. з англ.: О. П. Колесника, А. О. Кабакова, В. В. Кечеджисва, В.В. Михайлова; за ред. проф. А. І. Шевченка ; Запорізький державний медичний університет]. – Вінниця: Нова Книга, 2019. – 88 с. ISBN 978-966-382-781-0.
3. Федоренко З.П., Гулак Л.О., Михайлович Ю.Й. та інш. Рак в Україні. Захворюваність, смертність: Бюл. Національного канцер-реєстру України (Бюл. 22 2019-2023 pp.).  
[http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL\\_22/index\\_e.htm](http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/index_e.htm);  
[http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL\\_22/index.htm](http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/index.htm)  
<http://www.ncru.inf.ua/publications/index.htm>
4. Онкологія. Друге видання /За ред. акад. НАМН України Г.В. Бондаря та ін. / Ю.В. Думанський, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук та ін. - Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2019.- 520 с. ISBN 978-617-505-731-5
5. Онкологія: підручник / А.І. Шевченко, О.П. Колесник, Н.Ф. Шевченко та ін./За ред. А.І. Шевченка.-Вінниця: Нова книга, 2020.- 488 с. ISBN 978-966-382-791-9.
6. Дитяча онкологія. Підручник / За редакцією проф. О.С. Дудніченка та Г.І. Климнюка. Харків: Факт, 2013. - 400 с.
7. Гуслицер Л.Н. Эпидемиология злокачественных опухолей на Украине. К.: Наук. думка, 1988. – 183 с.